

УДК 342.6:35.072.1

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.1.22>

Гречишнікова Вікторія Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент, завідувач навчальної лабораторії кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права факультету соціології і права

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ORCID ID: 0009-0003-8550-8910

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

PROVIDING THE IMPLEMENTATION OF THE AUTHORITY OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN THE DECENTRALIZATION PROCESS

На теперішній час, забезпечення виконання повноважень органів місцевого самоврядування в процесі продовження реформи децентралізації є актуальним та складним напрямом діяльності держави, що супроводжується низкою проблемних питань, які вимагають компетентного вирішення. В статті вказано на основні напрями децентралізації в контексті реформування органів місцевого самоврядування, формування та забезпечення виконання їхніх повноважень. Зазначено, що в період воєнного стану, виходячи з того, що деякі території України знаходяться в окупації, територіальні громади та органи місцевого самоврядування стикаються з важкими умовами існування та не мають можливості для виконання всіх повноважень, передбачених законодавством. Деокуповані території, повертаючись під юрисдикцію держави, потребують відновлення на місцевому рівні. Їх органи місцевого самоврядування повинні вирішувати низку проблем, з якими раніше не стикались. Звертається увага, що органи місцевого самоврядування та їх посадові особи не завжди мають можливість для збереження своєї суб'єктності та виконання повноважень на окупованих територіях, що потребує законодавчого врегулювання їхніх дій в цьому складному становищі. Зазначено, що законодавцем надано органам та посадовим особам місцевого самоврядування новий об'єм повноважень в період воєнного стану, що дозволить більш ефективно функціонувати місцевому самоврядуванню та забезпеченню територіальних громад. Підкреслюється не тільки необхідність системного підходу до розгляду проблемних питань діяльності місцевого самоврядування, а й до важливості подальшого розвитку та вдосконалення взаємодії між різними рівнями виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, які особливо ускладнено в умовах воєнного стану. Зроблено акцент на необхідності подальшого вдосконалення законодавства та механізмів співпраці з метою забезпечення ефективності державного управління на місцевому рівні та зміцнення ролі громад у прийнятті та виконанні рішень, що стосуються їхнього життя та розвитку. Пропонується приділити більше уваги фінансовому, матеріальному, організаційному забезпеченню органів місцевого самоврядування, що покращить виконання ними як власних, так і делегованих повноважень. Висвітлено напрями діяльності держави для продовження реформи децентралізації та можливості успішного її завершення в майбутньому.

Ключові слова: децентралізація, повноваження, механізми взаємодії, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, умови воєнного стану.

At the present time, ensuring the implementation of the authority of local self-government bodies in the process of continuing the decentralization reform is an urgent and complex direction of the state's activity, which is accompanied by a number of problematic issues that require a competent solution. The article points out the main directions of decentralization in the context of reforming local self-government bodies, forming and ensuring the implementation of their authorities. It is noted that during the period of martial law, based on the fact that some territories of Ukraine are under occupation, territorial communities and local self-government bodies face difficult conditions of existence and do not have the opportunity to exercise all the authorities provided for by the law. De-occupied territories, returning to the jurisdiction of the state, need to be restored at the local level. Their local self-government bodies have to solve a number of problems that they have not faced before. Attention is drawn to the fact that local self-government bodies and their officials do not always have the opportunity to preserve their subjectivity and exercise powers in the occupied territories, which requires legislative regulation of their actions in this difficult situation. It is noted that the legislator granted the bodies and officials of local self-government a new scope of authorities during the martial law period, which will allow more effective functioning of local self-government and provision of territorial communities. It is emphasized not only the necessity of a systematic approach to the consideration of problematic issues of local self-government activities, but also the importance of further development and improvement of interaction between various levels of executive

power and local self-government bodies, which is especially complicated in the conditions of martial law. Emphasis is placed on the need for further improvement of legislation and cooperation mechanisms in order to ensure the effectiveness of state administration at the local level and strengthen the role of communities in making and implementing decisions related to their life and development. It is proposed to pay more attention to the financial, material, and organizational support of local self-government bodies, which will improve their performance of both their own and delegated authorities. The directions of the state's activities for the continuation of the decentralization reform and the possibility of its successful completion in the future are highlighted.

Key words: decentralization, authorities, interaction mechanisms, executive power bodies, local self-government bodies, martial law terms.

Постановка проблеми. У контексті децентралізації надзвичайно актуальним є питання забезпечення виконання повноважень органів місцевого самоврядування. Цей процес, що ґрунтується на принципі делегування владних функцій до місцевих органів, породжує ряд викликів та відкриває нові перспективи для розвитку територіальних громад. З реформуванням системи державного управління та передачею деяких повноважень на місцевий рівень для органів місцевого самоврядування виникають як нові завдання, так і труднощі. Актуальним є аналіз проблем та особливостей, які виникають у зв'язку з цим процесом, зокрема недостатня увага до питань координації дій між центральними та місцевими владними структурами, недостатня фінансова підтримка для здійснення нових функцій, а також необхідність удосконалення механізмів взаємодії між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування досліджували такі науковці, як М.О. Баймуратов, Є. І. Бородін, Є. А. Квітка, В. В. Кравченко, К. Ємельяненко, О. В. Звіздай, І. В. Козюра, А. О. Краснейчук, Б.Я. Кофман, О. Майданник, Р. І. Панчишин, А. Ф. Ткачук та інші. Водночас, у сучасній правовій науці недостатньо наукових робіт, присвячених децентралізації влади та діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.

Мета статті полягає в аналізі та визначенні способів забезпечення ефективного виконання повноважень органів місцевого самоврядування у процесі децентралізації.

Виклад основного матеріалу. У 2014 році в Україні розпочалася реформа з децентралізації. Початок змін було покладено Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, що була схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 року [1] для визначення напрямків, механізмів і кроків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою створення і підтримки

сприятливого середовища для громадян, забезпечення якісних та доступних публічних послуг, зміцнення інститутів прямого народовладдя, задоволення потреб громадян у всіх сферах життєдіяльності на відповідній території, а також узгодження інтересів держави та територіальних громад.

Згідно з Концепцією вдосконалюється адміністративно-територіальний устрій України за трьома основними напрямками, що й уособлюють етапи здійснення реформи:

Перший напрямок – створення об'єднаних громад базового рівня адміністративно-територіального устрою.

Другий напрямок – формування нових районів, в межах яких органи місцевого самоврядування повинні ефективніше працювати та розв'язувати проблеми, що відносяться до компетенції району, наприклад, питання, пов'язані з функціонуванням підприємств, установ та організацій комунальної власності, кращого забезпечення діяльності закладів вторинної медицини, закладів освіти, таких як школи-інтернати, тощо.

Третій напрямок – це оновлення областей, які залишаються без змін у своїх адміністративно-територіальних межах, але удосконалюється управлінська діяльність на регіональному рівні для їх кращого розвитку. Це кінцевий етап реформ, якого не було досягнуто у зв'язку з введенням воєнного стану на всій території України.

Отже, територіальна громада є основною, базовою одиницею місцевого самоврядування. Голова, як головна посадова особа органів місцевого самоврядування, керує ними та представляє інтереси громади. Відповідно до закону, на нього, місцеву раду та її виконавчий комітет покладено виконання на відповідній території як повноважень органів місцевого самоврядування, так і делегованих органами державної виконавчої влади [2]. Важливо, що інтереси жителів невеликих сіл об'єднаної громади можуть представляти старости, які входять до виконавчого комітету об'єднаної громади і сприяють здійсненню аналогічних повноважень колишніх сільських рад та виконавчих комітетів. Староста діє в інтересах жителів відповідного

старостинського округу. Він бере участь у засіданнях ради та її комісії з дорадчим голосом, сприяє участі громади у прийнятті рішень та забезпеченні їх виконання. Староста надає адміністративні послуги, контролює стан благоустрою округу, сприяє утворенню громадських організацій та бере участь у підготовці проектів рішень ради щодо майна територіальної громади.

Наступним рівнем є район і область, де також обираються відповідні райради та облради, які мають створити виконавчі органи та повинні виконувати свої повноваження на місцевому рівні з меншим дублюванням та тиском районних та обласних держадміністрацій. Адже не секрет, що дотепер представники місцевих адміністрацій активно намагаються втручатися в роботу органів місцевого самоврядування та утримувати владу на місцях, керуючи розподілом коштів та впливаючи на рішення громади щодо реалізації тих або інших повноважень.

Варто зазначити, що натепер, під час дії воєнного стану, на рівні району або області, в разі окупації або оточення адміністративного центру, за рішенням Президента, яке повинно бути підтримане Парламентом, повноваження обласних та районних рад можуть переходити до відповідних військових адміністрацій. Виконавчий апарат районної та обласної ради, а також комунальні підприємства, установи, організації, виконуючи свої повноваження, підпорядковуються відповідній військовій адміністрації. Також на військові адміністрації покладається управління об'єктами, що є у спільній власності громад району або області [3].

Важливо, щоб в процесі децентралізації здійснювалась передача не тільки повноважень, а й фінансових ресурсів від державних органів до органів місцевого самоврядування. Адже однією з головних цілей реформи є забезпечення здатності територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення, а це передбачає як надання їм більшого обсягу ресурсів, так і стимулювання використання своїх внутрішніх потенціалів.

Важливим в реформі є об'єднання територіальних громад, оскільки без цього, в найменших громадах багато витрачалося б не на втілення проектів розвитку місцевості, а на утримання апарату управління. Проте, варто зауважити, що об'єднання мало чіткі вимоги та особливості, зокрема, відстань від найвіддаленішого населеного пункту до центру громади повинна забезпечувати можливість прибуття рятувальних служб до цього пункту протягом 30 хвилин у надзвичайних ситуаціях, кращого забезпечення доступу до освіти, медичних послуг та інфраструктури

для всіх жителів об'єднаної громади, здійснення ефективного управління ресурсами та фінансами для забезпечення розвитку та функціонування об'єднаної громади. При цьому, вирішення питання про визначення меж нових об'єднаних громад здійснювалось органами влади на регіональному рівні з урахуванням об'єктивних критеріїв та думки мешканців відповідних територій.

Важливою також є роль обласних і районних рад, які мають значний вплив на регіональному рівні. Вони зміцнюють систему місцевого самоврядування, оскільки управління регіонами здійснюється обраними під час місцевих виборів представниками. Такий підхід сприяє демократизації системи місцевої влади та забезпечує більшу відповідність потребам та інтересам громадян на рівні регіонів.

Варто зазначити, що лише після закінчення дії воєнного стану стануть можливі зміни до Конституції України [4], що відзначатиме завершення реформи децентралізації. Законодавче закріплення інституту префектів та ліквідація місцевих держадміністрацій буде завершальним кроком до створення збалансованої, ефективної та європейської системи управління зі спроможними громадами. Повноваження префектів включатимуть переважно контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування з огляду на відповідність їх рішень Конституції та законам України.

Натепер, важливою є робота над Концепцією щодо розмежування та розподілу повноважень між місцевим самоврядуванням і виконавчою владою "Децентралізація"[5]. Проект спрямований на створення системи класифікації повноважень за їхнім характером, згідно з роллю державної політики. Також він включає в себе визначення обсягу повноважень та умов їх передачі, що буде підґрунтям для відповідного закріплення в Законі "Про місцеве самоврядування в Україні".

Концепція націлена на усунення подвійності та чітке визначення повноважень між органами місцевого самоврядування та державними органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіальної структури відповідно до принципу субсидіарності. Зазначено, що однією з головних цілей є створення належних фінансових та матеріальних умов, вирівнювання територіальних фінансових різниць для виконання повноважень органами місцевого самоврядування та забезпечення населення якісними адміністративними та соціальними послугами.

За результатами аналізу законодавства щодо повноважень органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, експерти

прийшли до висновку, що важливою є розробка критеріїв для чіткого визначення розподілу повноважень між адміністративно-територіальними рівнями, органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчими влади для ідентифікації та усунення подвійних функцій [5].

У Концепції розподіл повноважень подається як за видами, так і за ознаками, оскільки вони відображають їх різні аспекти. Організаційні повноваження стосуються внутрішньої організації діяльності органів місцевого самоврядування, таких як структура ради, її комітетів, процедури роботи та взаємодія з виконавчими органами. Адміністративно-регуляторні повноваження спрямовані на взаємодію з третіми особами, такі як регулювання податків та зборів, видача дозволів, ліцензій тощо. Проте найбільша кількість повноважень стосується бюджетно-секторальних, які охоплюють сервісну діяльність ради та її виконавчого органу. У Концепції основний акцент робиться на розподілі повноважень у цьому напрямку за різними видами. Делеговані повноваження розподілено на три категорії в залежності від інтересів держави у їх виконанні. Їх фінансування забезпечується державою. Цікавою новацією є розподіл доручених повноважень, які на практиці часто зустрічаються, особливо у сферах соціального захисту та адміністративних послуг. Це послуги, які виконавчі органи місцевого самоврядування надають замість держави там, де створення відповідних державних органів вважається неефективним. І якщо рішення щодо організації надання делегованих та закріплених повноважень належить до компетенції місцевої ради, згідно з принципами Європейської хартії, то для доручених – мають чітко визначатися законом та підзаконними актами. Рада не може регулювати цю сферу, крім визначення штатного складу відповідних виконавчих підрозділів [5].

Важливим є контроль з боку держави за виконанням повноважень органами місцевого самоврядування. Щодо виконання їх власних повноважень, то проводиться лише нагляд за додержанням законності, який на теперішній час здійснюється місцевими державними адміністраціями. Щодо делегованих повноважень, крім нагляду за додержанням законності, має бути здійснений фаховий контроль за ефективністю їх виконання та відповідністю встановленим нормам. Щодо доручених повноважень, то потрібно оцінювати їх доцільність та додержання порядку реалізації, що повинно здійснюватися спеціалізованими інспекціями [5].

Важливо розуміти, що хоча процес делегування повноважень органам місцевого самовря-

дування є неухильним та впливає з процесів демократизації суспільства і державного управління, він може стати неефективним і формальним, якщо не буде враховувати інтересів людей, які живуть і працюють в межах територіальних громад, а також групових інтересів та прагнень їхніх асоціацій, що формують систему інтересів громадянського суспільства.

Завершення децентралізації може бути реалізоване лише в умовах миру в Україні. У період воєнного стану в державі виникають зовсім інші підходи та діяльнісні моделі щодо формування та функціонування органів місцевого самоврядування. На теперішній час основними питаннями стають національна безпека та захист суверенітету, зокрема територіальної цілісності держави. Тому умови для здійснення повноважень органів місцевого самоврядування в таких ситуаціях можуть піддаватися впливу незвичних обставин, але ці питання залишаються важливими й актуальними, особливо в контексті управління територіями та забезпечення умов існування територіальних громад, а також організації збройного опору проти окупаційних сил.

Для більш ясного та однозначного уявлення про теоретико-нормативні процеси у такому підході, доцільно звернутися до правового статусу територій держави під час воєнного стану. Вітчизняні дослідники-муниципалісти, такі як М. О. Баймуратов і Б. Я. Кофман [6], зазначають, що в умовах воєнного стану в Україні можна виділити чотири основні сфери не лише загальної діяльності та функціонування органів місцевого самоврядування та територіальних громад, але й правового режиму захисту прав людини та їх реалізації. Відповідні сфери мають прямий вплив на формування суб'єктності громад і визначають правовий контекст їхньої діяльності. Як вказує в своїй роботі М.М. Баймуратов [7], зазначений підхід також стосується статусних та динамічних аспектів компетенції органів місцевого самоврядування, що представляють територіальні громади. Пропонується розглядати наступні основні сфери діяльності, що виникають у таких умовах:

1) На територіях, які не задіяні у воєнних діях, залишаються сприятливі умови для стабільного функціонування органів місцевого самоврядування та забезпечення відповідних умов для територіальних громад. Тут компетенційні повноваження органів місцевого самоврядування можуть бути виконані у повному обсязі, забезпечуючи стабільне функціонування та існування територіальних громад, враховуючи особливості воєнного стану у державі. Однак їхні можливості обмежені відповідно до чинного законодавства, зокрема,

Закону України "Про правовий режим воєнного стану" від 12 травня 2015 року[8]. Згідно з цим законом на територіях держави утворюються військові адміністрації, які фактично замінюють органи місцевого самоврядування, як виконавчі так і представницькі, у питаннях їх функціонування. Це призводить до нівелювання їхніх повноважень та зведення їх до мінімуму.

2) У ситуації, коли на територіях, де діє воєнний конфлікт з агресором, умови для стабільного функціонування органів місцевого самоврядування та їх виконання компетенційних повноважень щодо управління територіями та підтримки територіальних громад значно обмежені або навіть відсутні. Це означає, що суб'єктність територіальних громад та правовий режим захисту прав людини не можуть бути забезпечені. Тому можна зробити висновок, що реалізація повноважень органів місцевого самоврядування стає неможливою через форс-мажорні обставини. У цих умовах діяльність органів місцевого самоврядування має бути спрямована на захист цивільного населення – членів територіальних громад та інших осіб, що перебувають на їхній території, надання гуманітарної допомоги (медичної, продовольчої, забезпечення питною водою тощо), а також на надання можливої підтримки Збройним Силам України з урахуванням їх потреб та запитів.

3) Ситуація, коли території тимчасово перебувають під контролем окупаційних військ, призводить до відсутності на них юрисдикції центральної державної влади та умов для стабільного функціонування легітимних органів місцевого самоврядування. Можливості виконання компетенційних повноважень немає, оскільки вони опиняються за межами державної юрисдикції та функціонують в умовах екстраординарної ситуації. Це може статися через блокування дій органів місцевого самоврядування з боку окупантів або через свідоме перешкоджання їхній діяльності без прийняття окупаційної влади та колаборації з нею. У таких умовах неможливо забезпечити належний правовий режим реалізації та захисту прав людини, що фактично призводить до відсутності суб'єктності територіальних громад. Навіть невеликий перелік повноважень органів місцевого самоврядування, спрямованих на задоволення базових потреб таких територіальних громад (надання води, електрики, газу, продовольства, забезпечення мінімального функціонування критичної інфраструктури населених пунктів тощо), фактично не може бути здійсненим на практиці. Це ставить посадових осіб в складне правове та етично-моральне становище: вони мають вибрати між співпрацею з окупацій-

ними військами для забезпечення життєдіяльності територіальних громад або припиненням своєї діяльності та виходом із окупованої території. З урахуванням значної кількості окупованих населених пунктів в Україні, це питання є надзвичайно актуальним і потребує вирішення на рівні законодавства. Повинен бути розроблений алгоритм дій для органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, який передбачав би їхню діяльність на окупованій території з урахуванням пріоритету прав і свобод людини.

4) В умовах, коли території, які тимчасово перебували під контролем окупаційних військ і повернулися під контроль української влади, розпочинається функціонування органів місцевого самоврядування. Це означає відновлення виконання повноважень шляхом відповідної управлінсько-цільової діяльності, яка, як правило, обмежена їхніми організаційними та ресурсними можливостями. Це включає відбудову зруйнованої критичної інфраструктури, задоволення нагальних потреб місцевого населення і необхідність "соціальної реанімації" територіальних громад, мешканці яких стали жертвами знущань окупаційної влади, і втратили значну частину свого людського потенціалу [7].

Отже, в умовах післявоєнної реабілітації території громади та її локального господарства, особливої актуальності та підвищеного значення набувають питання відновлення суб'єктності територіальної громади у широкому розумінні, включаючи економічний, ресурсний та соціальний аспекти, а також забезпечення правового режиму реалізації та захисту прав людини. У цих умовах акцент здійснюється саме на органи місцевого самоврядування, які повинні діяти в межах своїх повноважень. Відновлення та організація функціонування органів місцевого самоврядування спрямовані на гуманітарну реабілітацію територіальної громади, включаючи розбір завалів, розмінування, відбудову інфраструктури, медичне обслуговування, торгівлю продуктами первинної необхідності та інші види допомоги населенню. Також передбачається відновлення управлінських та соціальних можливостей території для створення умов функціонування громади та діяльності органів місцевого самоврядування на деокупованій території. Тут набуває все більшої ваги роль повноважень органів місцевого самоврядування у контексті міжмуніципального та міжнародного співробітництва місцевих органів влади та урядів іноземних країн та їх підприємств, які братимуть участь у відбудові українських населених пунктів та відновленні її територіальних громад.

За останні два роки, правовий режим воєнного стану сприяв формуванню компетенції та визначенню сфери повноважень органів місцевого самоврядування в умовах надзвичайних ситуацій, коли вони переважно діють вперше.

Натепер, відповідно до законодавства, голови громад отримують можливість приймати самостійні рішення у сферах, які мають вагоме значення в умовах надзвичайних обставин воєнного стану:

- перерозподіл фінансових ресурсів з місцевого бюджету на потреби ЗСУ;
- заснування установ для надання безкоштовної первинної правової допомоги;
- боротьба з надзвичайними ситуаціями та епідемічними випадками;
- керування небезпечними відходами;
- вивільнення земельних ділянок комунальної власності від тимчасових незаконно розміщених споруд;
- проведення інспекцій будівель і споруд, що пошкоджені унаслідок воєнних дій;
- розбирання будівель і споруд, які після інспекції визнані аварійно небезпечними та становлять загрозу для життя людей [3].

Врегульовано важливе питання щодо повноважень обласних або районних рад, які можуть бути делеговані відповідним обласним або районним військовим адміністраціям за двох обставин: а) у разі оточення чи окупації адміністративного центру; б) згідно відповідного указу Президента, якщо його підтримано голосуванням у Верховній Раді.

Отже, процес формування та оптимізації повноважень органів місцевого самоврядування, які вони повинні здійснювати під час воєнного стану, є досить складним. Але на їх формування перш за все повинна впливати система індивідуальних, групових та колективних інтересів людини. Це підтверджує доктринальну думку про те, що реформування публічної влади безпосередньо пов'язане з процесом формування компетенції органів місцевого самоврядування. У контексті децентралізації органи місцевого самоврядування визначають свою власну базу повноважень та сфер відповідальності.

У зв'язку з вищевказаним система місцевого самоврядування стикається з низкою проблем. Професор М. О. Баймуратов, вказує на ряд чинників, які потребують негайного вирішення на організаційному та нормативному рівнях, незалежно від умов функціонування державності. Ці проблеми включають: економічну неспроможність більшості територіальних громад, обмеженість ресурсів, кризу комунальної інфраструк-

тури, необхідність проведення "компетенційної революції", суспільну недовіру та відчуженість органів місцевого самоврядування від населення, кризу в кадровій політиці, соціальну дезінтеграцію територіальних громад, складну демографічну ситуацію [6].

Загалом вказані фактори впливають не лише на процес формування компетенції органів місцевого самоврядування, але й на його подальше втілення, оскільки вони дозволяють розуміти всю складність і протиріччя процесу реформування публічної влади в Україні в цілому, а також особливу важливість зв'язку між децентралізацією публічної влади та процесом формування компетенції органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, включаючи їх розмежування під час муніципальної реформи.

Важливо відзначити, що децентралізація, яка виступає як метод і засіб управління державою, передбачає перехід завдань і функцій від центральних органів на місцевий рівень, де вони стають відповідальністю та компетенцією місцевих органів. Це також повинно включати передачу фінансових ресурсів на місцевий рівень для забезпечення ефективного виконання переданих завдань і досягнення позитивних управлінських результатів.

Зазначений процес децентралізації, у своїй суттєвій інтерпретації, фактично керується принципом субсидіарності, який лежить в основі розмежування та делегування повноважень. Крім того, цей процес розкриває функціональний зміст, передбачаючи обґрунтовану передачу повноважень для виконання функцій управління на місцевому рівні. Таким чином можна зазначити, що через впровадження методу децентралізації формується самостійна компетенція органів місцевого самоврядування. Це означає, що повноваження, які були передані органам місцевого самоврядування, та відповідні повноваження виконавчої влади, після їхньої реалізації на місцевому рівні та забезпечення місцевими ресурсами, повинні бути включені до компетенції органів місцевого самоврядування для ефективного та своєчасного вирішення поставлених завдань.

Крім того, розвиток територіальних громад та вдосконалення демократичної правової державності можуть призвести до формування нових компетенцій органів місцевого самоврядування, як частини їх профільної сфери діяльності, або шляхом введення їх у коло повноважень самими органами місцевого самоврядування з подальшим закріпленням у законодавстві. Такі процеси сприятимуть виникненню нових повноважень органів місцевого самоврядування, які можуть бути вне-

сені до масиву профільних через законодавчі ініціативи чи за участю органів місцевого самоврядування у встановленому порядку.

Висновки. На підставі вищезазначеного, можна зробити висновки, що забезпечення виконання повноважень органів місцевого самоврядування у контексті децентралізації виконавчої влади є складним завданням, що потребує комплексного підходу. Процес децентралізації має великий потенціал для розвитку територіальних громад та підвищення їхнього благополуччя, проте для досягнення цієї мети необхідно вирішувати ряд системних проблем. Зокрема, важливими напрямами діяльності є:

– розроблення ефективних механізмів взаємодії між центральними та місцевими органами виконавчої влади як між собою, так із органами місцевого самоврядування;

– удосконалення законодавчої бази щодо визначення повноважень органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади, а також ресурсного забезпечення для їх виконання;

– направлення достатніх матеріальних та фінансових ресурсів, створення сприятливих організаційних умов для виконання як власних, так і делегованих повноважень органами місцевого самоврядування;

– підвищення кваліфікації та мотивації працівників органів місцевого самоврядування;

– залучення членів територіальної громади до більш активної співпраці з органами місцевого самоврядування.

За умови вирішення цих питань можна очікувати успішної реалізації децентралізаційних процесів, покращення якості управління на місцях та досягнення позитивних результатів цієї реформи.

REFERENCES:

1. Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia mistsevoho samovriaduvannia ta terytorialnoi orhanizatsii vlady v Ukraini (Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy). [On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine (Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine)] № 333-2014-r. Vylucheno z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

2. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini (Zakon Ukrainy). [On local self-government in Ukraine (Law of Ukraine)]. № 280/97-VR. (2024). Vylucheno z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Prezydent pidpysav zakon, yakyi rozshyriuie povnovazhennia holiv hromad na chas voiennoho stanu. [The President signed a law that expands the powers of heads of communities during martial law]. Detsentralizatsiia: veb-sait. Vylucheno z <https://decentralization.gov.ua/news/14952>

4. Konstytutsiia Ukrainy. [Constitution of Ukraine]. № 254k/96-VR (2020) Vylucheno z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Rozmezhuvannia ta rozpodil povnovazhen orhaniv mistsevoho samovriaduvannia. Pro proiekt Kontseptsii. [Delimitation and distribution of authorities of local self-government bodies. About the Concept project]. Tsentrl politykopravovykh reform: veb-sait. Vylucheno z <https://pravo.org.ua/blogs/rozmezhuvannya-ta-rozpodil-povnovazhen-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya-interv-yu-z-avtoramy-proyektu-kontseptsiyi/>

6. Baimuratov M.O. & Kofman B.Ia. Pro rol orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v period voiennoho stanu v Ukraini . [About the role of local self-government bodies during the period of martial law in Ukraine]. Deokupatsiia. Yurydychnyi front: materialy Mizhnarodnoho ekspertnoho kruhloho stolu (s.138-140). 18 bereznia, 2022, Kyiv, Ukraina. Vylucheno z <https://knote.edu.ua/file/>

7. Baimuratov M.M. Kompetentsiia orhanu mistsevoho samovriaduvannia yak osnovnyi instrumentalno-funktsionalnyi zasib detsentralizatsii povnovazhen publichnoi vlady v Ukraini (v umovakh myru i voiennoho stanu). [The competence of the local self-government body as the main instrumental and functional means of decentralization of the authorities of public power bodies in Ukraine (in conditions of peace and martial law)]. Constitutionalist: veb-sait. Vylucheno z <https://constitutionalist.com.ua/bajmuratov-m-m-kompetentsiia-orhanu-mistsevoho-samovriaduvannia-iak-osnovnyj-instrumentalno-funktsionalnyj-zasib-detsentralizatsii-povnovazhen-publichnoi-vlady-v-ukraini-v-umovakh-myru-i-voiennoho-st/>

8. Pro pravovyj rezhym voiennoho stanu (Zakon Ukrainy). [On the legal regime of martial law (Law of Ukraine)] № 389-VIII. (2023). Vylucheno z <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>